

Bokmeldinger

ØYVIND M. EIDE:

Skatten og leirkaret. Sjelesørgeriske perspektiv på erfaringer i en misjonærs liv, Misjonshøgskolens forlag, Stavanger, 2002, 153 s.

Praktikumsrektor Øyvind Eide har gitt oss en innholdsrik, erfaringsnær og lenge etterlengtet bok. Den er innholdsrik fordi den presenterer og drøfter stoff fra en rekke fagområder, fra bibelvitenskap og missiologi, til sjelesorg og psykologi. Den er erfaringsnær fordi framstillingen hele tiden relaterer til den praksis som misjonærs livserfaring rommer. Og den er ikke minst etterlengtet fordi den tar opp tema som er svært viktige og til dels klart underbelyst i misjonsarbeidet. Og fordi bøker av dette slaget inntil nå har glimret med sitt fravær innenfor norsk missiologi og praktisk teologi.

Hva er det boka handler om? Jeg vil svare via en liten omvei. For underveis i lesningen har mine tanker ofte tatt veien tilbake til min barndoms kirke

og bedehus. Det hørte med til høydepunktene her når vi fra tid til annen fikk besøk av vaskeekte "misjonærer fra Afrika". Når de skildret hedenskapets herjinger og fortalte om misjonens mange velsignelser, følte vi at vi var i nærheten av troslivets virkelige helter. De hadde forlatt alt her hjemme og gitt sitt liv i tjeneste for det viktigste. De var de fremste hærførere i Den store kampen. Det vi andre puslet med av kristelige aktiviteter hjemme på bedehuset, bleknet betraktelig målt mot deres heroiske tjeneste.

Dette (antakelig ikke uvanlige) bildet av misjonærens heroiske liv ligger på mange måter som et slags ikke-tematisert bakteppe i Eides bok. Han ønsker å løfte fram og bevisstgjøre andre virkeligheter enn de

som blir synlige i de romantiserende heltebildenes stereotyper. Utvilsomt ser og anerkjenner han de mange misjonærenes selvoppofrende tjeneste. Men det er ikke dette som er bokas fokus. Eide vil først og fremst vise oss et annet bilde. Han vil nærmere virkeligheten. Derfor tegner han bildet av en mangfoldig, utfordrende, motsetningsfylt og sårbar misjonærtjeneste. En korsmerket og kjempende tjeneste. En tjeneste der skatten fortsatt bæres i skjøre leirkar, og der det trengs solid sjelesørggerisk innsikt og åndelig klokskap for å forvalte tjenestens muligheter på en god måte. Han formulerer selv sitt ærende på denne måten: "Min bok er et forsøk på å løfte frem noen av de fortiede tema, gi anerkjennelse til misjonærens store innsats og møte dem med omsorg og ettertanke"(s. 8).

Et slikt prosjekt kan hente problemstillinger og stoff fra mange kilder. Det er verdifullt at Eide underveis i sin framstilling gir omfattende referanser til missiologisk og sjelesørggerisk stoff fra den internasjonale fagdebatten. Ikke minst gjelder dette med tanke på den empiriske forskning og sjelesørggeriske refleksjon som er knyttet til arbeidet med "mis-

sionary care". Her finnes mye verdifullt stoff, og det er mitt inntrykk at mye av dette er nokså lite bearbeidet i norsk sammenheng. Jeg savner derfor at Eide - underveis i sin egen framstilling - gir leseren mer del i viktige funn og innholdsmessige refleksjoner i denne litteraturen. Dette ville kunnet berike og utdype hans egne drøftinger. Slik det nå er, begrenses presentasjonen stort sett til oppføring av boktitler i noteapparatet. Dette gir drøftingene en omfattende forankring i faglitteraturen, hvilket selvsagt er en viktig kvalitet ved en bok av denne typen. Men for lesere som ikke på forhånd kjenner denne tematikken og som ikke har tilgang til store bibliotek, blir utbyttet av alle henvisningene temmelig magert.

Denne siden ved Eides framstilling har ellers åpenbart sammenheng med at de kilder han bygger på ikke primært er den internasjonale missiologiske eller sjelesørggeriske faglitteraturen. Han har gjort et annet valg, og har gode grunner for det. Fordi han først og fremst ønsker å tre i dialog med problemstillinger i *aktuell norsk misjonsvirkelighet* - og fordi han vil gi en erfaringsnær og *sjelesørggerisk orientert drøfting* -

henter han primært materiale og problemstillinger fra følgende to kilder: For det første fra den omfattende empiriske personalstudien som NMS publiserte i 1998. Og for det andre fra egne erfaringer, dels som misjonær (i Etiopia) og dels fra mange års veiledning og sjelesørgerisk arbeid i møte med misjonærens livserfaring.

Disse to hovedkildene bidrar til å gi Eides framstilling en karakteristisk dynamikk og perspektiv-veksling: Dels rettes oppmerksomheten 'utover' mot mangfoldet av utfordringer i misjonærens *tjeneste*, dels rettes oppmerksomheten 'innover' mot ulike prosesser og reaksjoner i misjonærens *person*. Etter min vurdering viser dette seg å være et vellykket grep. Det gjør det mulig for Eide å fokusere på viktige psykologiske prosesser og reaksjoner, samtidig som den forhindrer en illegitim psykologisering. Tilsvarende gjør det det mulig å forankre framstillingen i konkrete, empiriske realiteter uten at den dermed blir overfladisk katalogiserende og uten teologisk og eksistensiell dybde. Boken har en klar struktur. Innholdet er i hovedtrekk følgende. (1) Kontekst: I første hovedkapittel (kap.2) tegnes det opp noen viktige streker i

den sosiokulturelle og sjelesørgeriske konteksten som misjonsarbeid i dag forholder seg til. Et viktig poeng her blir å vise at nye tider og endrede livsbetingelser gir nye utfordringer for misjonæren og misjonsarbeidet. (2) Forberedelse: Med bakgrunn i denne kontekstanalysen drøfter de neste tre kapitlene (kap.3-5) problemstillinger som er viktige å bearbeide i forberedelsesfasen før tjeneste. Det gjelder ulike typer forutsetninger for utforming av en troverdig og bærekraftig selvforståelse som misjonær, og det gjelder viktige endringsprosesser som skjer i møte med fremmede språk og kulturer. (3) Tjenesten ute: I fire kapitler (kap.6-9) drøftes forskjellige sider ved tjenesten ute: Utfordringer i samarbeidet med andre, helsesmessige belastninger, konflikter i kollegafelleskapet, barnas særlige situasjon m.m. (4) Hjemkomsten: Mot slutten drøftes så stressfaktorer knyttet til det å vende hjem igjen etter lang tid ute (kap.10). Og boka avsluttes med en refleksjon over misjonærtjenestens egenart sett i relasjon til kirkens åndelige veiledningstradisjon (kap.11).

Hvis jeg skulle forsøke å gi en samlet karakteristikk av framstillingen, tror jeg følgende

stikkord måtte velges : Et presist og lettfattelig språk, omfattende psykologiske, sjelesørgeriske og missiologiske kunnskaper, en særlig følsomhet for og innsikt i de konfliktfylte og sårbare sider ved tjenesten. Og gjennom alt merker man en luthersk preget *theologia crucis* med stor tro på misjon som basis for det hele.

Selvfølgelig er det ting som savnes underveis. Jeg vil begrense meg til å nevne to momenter. Det første gjelder de religionspsykologiske betraktningene knyttet til misjonærkallet (s.35 ff). Det som sies er for så vidt greitt nok. Men det ville vært svært verdifullt - og dessuten godt i samsvar med det uttalte engasjementet i forhold til "de fortiede tema" (s.8) - dersom en mann med Eides erfaring og innsikt hadde gitt oss noe stoff som kunne belyse psykologisk sett mer problematiske sider ved kallsopplevelsen. For eksempel hvordan denne ofte sterke religiøse erfaringen psykologisk sett (også) kan bli bærer av og/eller uttrykk for ubearbeidede følelsesmessige konflikter eller mangeltilstander. Dette er vel kjent både fra praksis og teori innenfor terapi og sjelesorg. Det er et savn at dette ikke tematiseres i et kapittel som ellers

inneholder mye verdifullt stoff både teologisk og psykologisk. Det andre momentet jeg gjerne skulle sett at boka tok opp mer direkte, er knyttet til utdanning av misjonærer. Poenget er dette: Dersom Eides framstilling av misjonærlivets basis, innhold og prøvelser er holdbar, hvilke konsekvenser er det da rimelig å trekke med tanke på vektlegging og prioriteringer i en troverdilig utdanning til denne tjenesten? Problemstillingen er omfattende, og den er ikke selvstendig tema i Eides bok. Men spørsmålet ligger 'rett rundt hjørnet' på en rekke steder i teksten, og det ville gjort boka ennå mer utfordrende og nærgående dersom også dette var berørt.

Men som sagt: Eide har gitt oss en meget verdifull bok. Den representerer et viktig tilskudd til norsk missiologisk og praktisk-teologisk faglitteratur. Jeg håper derfor at boka blir lest av mange. Ikke bare av 'misjonsfolket' og de som er direkte berørt gjennom egen tjeneste i misjonen, men også av sjelesørgere og folk som i ulike typer hjelperyrker forholder seg til misjonærens livserfaring.

Leif Gunnar Engedal